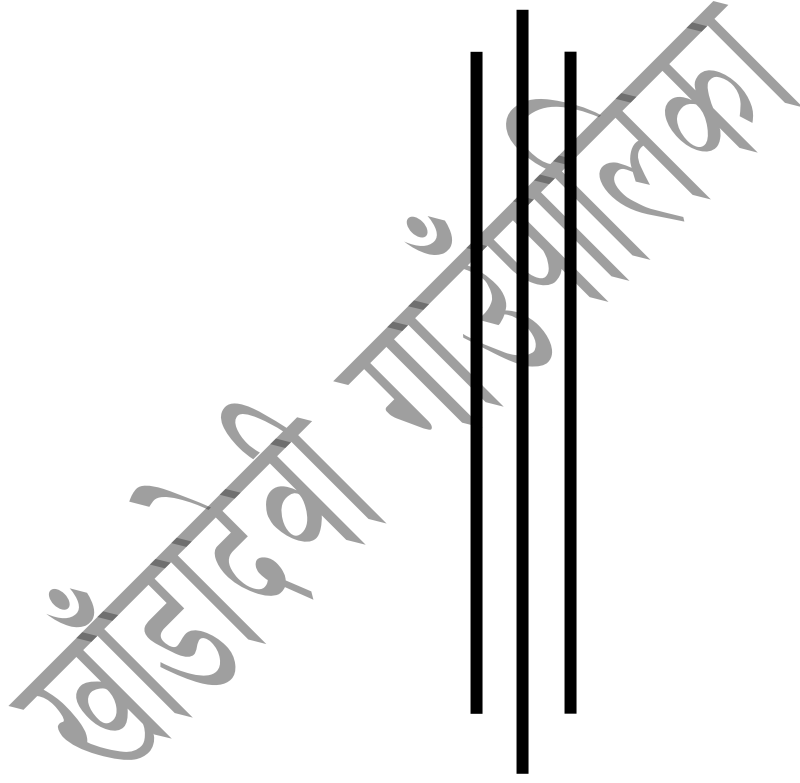

नीति, कार्यक्रम तथा बजेट

सार्वजनिक तथा पारित मिति: २०७८/०३/१०

आ.व.०७८/७९

प्रेम बहादुर तामाङ

अध्यक्ष

खाँडादेवी गाउँपालिका

माकादुम, रामेछाप

खाँडादेवी गाउँपालिकाका उपाध्यक्ष ज्यू पालिकाका सबै सदस्य ज्यूहरु,

खाँडादेवी गाँउपालिकाको नवौँ गाउँसभा समक्ष आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को वार्षिक नीति, कार्यक्रम र बजेट प्रस्तुत गर्न पाउँदा अत्यन्तै गौरवान्वित भएको छु।

यस महत्वपूर्ण घडिमा नेपालको राजनीतिक परिवर्तनको आन्दोलनमा आफ्नो जीवन ऊत्सर्ग गर्नु हुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात शहिदहरु प्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली व्यक्त गर्न चाहन्छु। साथै कोरोनाबाट ज्यान गुमाउनु हुने सम्पूर्ण महानुभावहरु प्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली व्यक्त गर्दै परिवार जन प्रति गहिरो समवेदना प्रकट गर्दछु। उपचाररत सम्पूर्ण दिदीबहिनी तथा दाजुभाइको शीघ्र स्वास्थ्य लाभको कामना गर्दछु। राष्ट्रियता, स्वाधिनता, सामाजिक न्याय, समानता, सङ्घीय शासन प्रणाली र यस विषम परिस्थितिमा अग्रपङ्क्तिमा रहेर सेवा गर्ने जनप्रतिनिधिहरु, स्वास्थ्यकर्मीहरु, कर्मचारीहरु, सुरक्षा निकाय लगायत सम्पूर्णमा म उच्च सम्मान सहित प्रशंसा व्यक्त गर्दछु। यस जटिल परिस्थितिमा सहयोग पुऱ्याउनु हुने सभाका सदस्यहरु, कार्यपालिकाका सदस्यहरु, राजनीतिक दल, समाजसेवी, कर्मचारीहरु, सुरक्षा निकायका प्रमुख र शिक्षकहरु सबैलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु।

कोरोना भाइरस संक्रमणको रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि हाम्रो गाउँपालिकाले शुरु देखि नै क्रियाशीलता अपनाउँदै आएको छ र संक्रमण रहे सम्म यसलाई निरन्तरता दिइनेछ। गाउँपालिकामा यसको संक्रमण भित्रिन र फैलिन नदिन तथा शंकास्पद व्यक्तिको निगरानी तथा उपचारको व्यवस्था मिलाउनका लागि संघीय सरकारको निर्देशन बमोजिम गाउँपालिका र वडामा रहेका सम्बन्धित समितिहरु क्रियाशील छन्। यसको रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि स्वयमसेवकहरु परिचालन, सामग्रीहरु वितरण, एम्बुलेन्सका साथै कोभिड अस्पताल मार्फत गुणस्तरिय सेवा प्रदान गरिएको छ। गाउँपालिकास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक राखी विभिन्न आवश्यक निर्णयहरु गरि कार्यन्वयन गरिएको छ। प्राप्त खोपलाई निर्धारित मापदण्ड बमोजिम प्रदान गरिनेछ।

कोरोना भाइरस संक्रमणको रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि सरकारले गरेको बन्दाबन्दीको कारणले जनजीवनमा पर्न गएको प्रभाव तथा श्रमिक वर्ग र न्यून आय भएका वर्ग अति प्रभावित भएको कारणले उक्त वर्गलाई राहत उपलब्ध गराउनु पर्ने अवस्था आएकोले असंगठित क्षेत्रमा कार्यरत रहेका र हाल बेरोजगार वा काम विहिन हुन पुगेका श्रमिकहरुलाई राहत उपलब्ध गराउनका लागि प्रत्येक वडाका समिति मार्फत योजनाहरु छनौट गरी विपन्न वर्ग तथा बेरोजगारहरुलाई रोजगारी दिई राहतको सट्टा रोजगारीको व्यवस्था गर्न स्थानीय विकास निर्माणका कार्यहरु हुँदै आएको छ र यस कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।

नेपालको संविधान, २०७२ बमोजिम संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक व्यवस्था संस्थागत हुँदै गईरहेको सन्दर्भमा संविधानद्वारा गठित संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकार बीचको आपसी समन्वय, सहकार्य र सह अस्तित्वको मर्म अनुसार संघीय र प्रदेश सरकारले प्रस्तुत गरेको नीति तथा कार्यक्रमलाई आधार मान्दै खाँडादेवी गाउँपालिकाको प्रमुखको

रूपमा निर्वाचित भएको यो पाँच वर्षको कार्यकालमा प्राप्त अनुभव, जनआकांक्षा, विद्यमान श्रोत साधन र विभिन्न तहबाट प्राप्त सल्लाह सुझावहरूलाई समेट्दै आ.व. २०७८/०७९ को नीति, कार्यक्रम र बजेट तयार गरेकोछु।

नेपाल सरकारको “समृद्ध नेपाली र सुखी नेपाली” भन्ने मूल नारालाई सार्थक बनाउन हामी खाँडादेवी गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधी र गाउँपालिकावासीहरूले पनि योगदान पुऱ्याउन जरुरी छ। सुदर, सभ्य र समृद्ध खाँडादेवी निर्माणको योजना मुताविक आगामी आ.व. २०७८/०७९ को नीति, कार्यक्रम र बजेट यस गाउँसभा समक्ष पेश गरेको छु। प्रस्तुत नीति,कार्यक्रम र बजेट यो गरिमामय गाउँसभाबाट पारित गराई कार्यान्वयन गर्न गाउँसभाका सबै सदस्यहरूको सक्रिय र सहयोगी भूमिका रहने कुरामा म आशावादी छु।

आगामी आ.व. को नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा गाउँपालिकाले निम्न आधारहरू लिएकोछु।

- ☞ नेपालको संविधान, २०७२ (राज्यका निर्देशक सिद्धान्त तथा नीतिहरू),
- ☞ स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४,
- ☞ अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४,
- ☞ पन्ध्रौं योजनाको आधारपत्र,
- ☞ आवधिक गाउँ विकास योजना, २०७६ देखि २०८१ सम्म,
- ☞ नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारको चालु आ.व.का बजेट नीति तथा कार्यक्रम,
- ☞ स्थानीय तहको बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४,
- ☞ गाउँपालिकाको चालु ऐन, नियम, कार्यविधि र निर्देशिकाहरू,
- ☞ दिगो विकास लक्ष्य, २०१६-२०३०,
- ☞ निर्वाचनको क्रममा जारी गरीएका निर्वाचन घोषणापत्रहरू,
- ☞ राष्ट्रिय जनगणना २०६८ का प्रतिवेदनहरू र गाउँपालिकाको प्रोफाइल
- ☞ खाँडादेवी गाउँ कार्यपालिका र गाउँसभाका सबै विषयगत समितिबाट प्राप्त सुझावहरू तथा निर्णयहरू,
- ☞ गाउँ कार्यपालिका तथा सभाका विगतका निर्णयहरू।

खाँडादेवी गाउँपालिकाका उपाध्यक्ष ज्यू
पालिकाका सबै सदस्य ज्यूहरु,

चालु आ.व.०७७/०७८ को तोकिएको लक्ष्य प्राप्ति तथा प्रगतिको संक्षिप्त विवरण यहाँहरु माझ पेश गर्दछु।

चालु आ.व २०७७/७८ मा कुल बजेट ७७,३२,८४,४९८ पेश गरिएकोमा संघ सरकारबाट ४२,८३,०९,२८०।- मध्ये रु ३४,३२,४०,०००।-, प्रदेश सरकारबाट ६,८९,६४,००० मध्ये रु ६,८९,६४०००, राजस्व बाँडफाँड संघबाट ७८३७९९३० मध्ये रु ५६४०८०००।-, राजस्व बाँडफाँड प्रदेशबाट २७८६२००० मध्ये रु. ८८५०९२२।- आन्तरिक राजस्व नगद मौज्जात सहित ९४९,००,०००।- दहत्तर बहत्तर २,३९,८४,६८७।- मध्ये ६४,५४,०००।- गरि कुल जम्मा आय रु.५७,७२,९६,९२२।- निकासी प्राप्त भएको छ ।

आन्तरिक आय तर्फ दहत्तर बहत्तर शिर्षकको आय व्यवस्थापन गर्ने क्रममा गाउँपालिकाले पटक पटक आय ठेक्का आव्हान गर्दा समेत समयमै आय ठेक्का सकार गर्ने व्यवसायीहरुले बोलकबोल प्रक्रियामा सामेल नहुँदा तथा तेश्रो पटक पुनः आय बोलपत्र आव्हानमा दुईवटा फर्मसँग आय सकार गर्ने सम्झौता भएको थियो। उल्लेखित फर्महरु विश्वास कन्स्ट्रक्सन एण्ड सप्लायर्स प्रा.लि र प्रवल कुशल निर्माण सेवा संग गाउँपालिकाले मिति २०७७/०८/०८ गते राजस्व संकलन गर्ने सम्झौता गरिएकोमा आय संकलन हुने उपयुक्त समय भन्दा पछि ठेक्का व्यवस्थापन हुनु, उत्खनन निकासी गर्ने क्रममा सुनकोशी गा.पा सिन्धुलीको आय सकार गर्ने व्यवसायी गतिशिल निर्माण सेवा तथा यस गाउँपालिकाको ठेक्का सकार गर्ने विश्वास कन्स्ट्रक्सन एण्ड सप्लायर्स बीच दुइ गिटी बालुवा उत्खनन तथा निकासी गर्ने क्षेत्राधिकार सम्बन्धी विषयमा सहमति नभई विवाद कायमै भएको अवस्था तथा कोरोना महामारीको बन्दाबन्दी आदि जस्ता कारणले कबोल रकम प्राप्त गर्न ढिला भइ रु ६४,५४,०००।- मात्र विभाज्य कोषमा जम्मा भएको देखिन्छ । यसै गरि कोभिड-१९ संक्रमण तथा रोकथाम नियन्त्रणका कारण गत आ.व. को जस्तै चालु आ.व मा समेत अनुमान गरेअनुरूप संघ र प्रदेश सरकारबाट राजस्व बाडफाडको रकम प्राप्त नहुने अवस्था रहेको छ।

चालु आ.व. २०७७/७८ मा विनियोजित बजेटबाट चालुतर्फ ३५,८४,८५,४९५।- मध्ये ६३.४८% र पूँजीगत बजेट ४९,४७,९९,०८३।- मध्ये ५९.२% खर्च भई समग्रमा कुल बजेटको ५६.८९% र निकासी आम्दानी बजेटको ७८.५९% खर्च भएको छ ।

क) पूर्वाधार तर्फ :- कालोपत्रे सडक २३.४० कि.मि, नयाँ ट्रयाक खोल्ने काम १९.६०, सडक चौडा गर्ने काम १८.९० कि.मि. ढुङ्गा सोलिड निर्माण ३.९५ कि.मि. सडक ग्रावेल ०.५ कि.मि., ताल जालीको काम ३७६८.५ घ.मि. पक्की नाला ७ कि.मि. रिटेनिड वाल ६२ घ .मि., गोगनपानी पार्क निर्माण, डब्खा नमुना माझी वस्ति निर्माण, १५ शैयाको अस्पताल निर्माण कार्य हुदै, ३ बटा वडा कार्यालय भवन निर्माण, ५ बटा

सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्र निर्माण सम्पन्न, १ स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माण सम्पन्न, १ शहरी स्वास्थ्य संस्था भवन निर्माण हुदै,

- ख) गरिवी निवारण तथा लघु उद्यम तर्फ:- ९० जना नयाँ लघु उद्यमी सृजना, ५० जना लघु उद्यमि स्तर उन्नति, ४ वटा लघु उद्यमि समुहलाई प्रविधि तथा औजार हस्तान्तरण मार्फत लावान्वित, करिव ३५० जना बेरोजगार व्यक्तिलाई औषत ६५ दिनको रोजगारि सृजना गरिएको,
- ग) शिक्षा तर्फ:- विद्यालय समायोजन तथा दरवन्दी मिलान गर्ने कार्य सम्पन्न, उत्कृष्ट विद्यालय, शिक्षक र विद्यार्थिहरूलाई पुरस्कार वितरण कार्यक्रम सम्पन्न, प्रतिभा पहिचान तथा सम्मान कार्यक्रम सम्पन्न, सेनिटरी प्याड वनाउने तालिम सम्पन्न, विद्यार्थी सत्यापनको आधारमा यथार्थ विवरण संकलन, नमुना शिक्षण कार्यक्रम सम्पन्न र विद्यालय तथा श्रोतकेन्द्र स्तरिय साप्ताहिक परिक्षा तथा नतिजा विश्लेषण कार्यक्रम सम्पन्न, विद्यार्थी भर्ना तथा साक्षरता दरमा वृद्धि,
- घ) कृषि विकास तर्फ:- पकेट विकास कार्यक्रम सम्पन्न, २ वटा सेवा केन्द्र विस्तार, यूवा कृषक अनुदान रु १५ लाख, ९ वटा समुहमा कृषक तालिम संचालन र करिव रु ३० लाख बराबरको औजार र फलफुल वितरण कार्यक्रम सम्पन्न ,
- ङ) पञ्जिकरण:- सामाजिक सुरक्षा प्राप्त गर्ने लाभग्राही मध्ये १००४ जनाको बैंक खाता खोलिएको र २४९ जनाको डिजिटल घटना रजिष्ट्रेसन गरिएको,
- च) स्वास्थ्य:- गर्भवतीको घुम्ति भिडियो एक्स रे सेवा प्रदान, खाँडादेवी अस्पताल स्थापना र संचालन, कोभिड-१९ का लागि आईसोलेसन सेन्टर स्थापना र संचालन, स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माण, जेष्ठ, अपाङ्ग शिविर संचालन र जनशक्ति व्यवस्थापन।
- छ) सुचना तथा सञ्चार:- गाउँपालिकाको बजेट योजना, राजस्व, अनुगमन, खरिद लागायतका क्षेत्रमा सूचना प्रविधिको प्रयोग गरिएको, वडा नं ३, ५ र ६ का केहि विद्यालय स्वास्थ्य चौकी वडा कार्यालयमा अप्टिकल फाइबर मार्फत इन्टरनेट पुर्याएको।

खाँडादेवी गाउँपालिकाको आ.व. ०७८/०७९ को नीति, कार्यक्रम तथा बजेट समग्र उद्देश्य तथा प्राथमिकता निम्न अनुसार प्रस्तुत गर्न चाहान्छु।

- ☞ नागरिकको मौलिक हक र अधिकारका रूपमा रहेका आवश्यकता मार्फत संघीय सरकारले लिएको मुल नीतिलाई अवलम्बन गर्दै लोककल्याणकारी राज्य अवधारणाको रूपमा पालिकालाई विकास गर्ने,
- ☞ कोभिड संक्रमण लगाएत सबै प्रकारका रोग र विपतबाट नागरिकको जीवन रक्षा गर्दै जनजीवनलाई सहज र सुरक्षित बनाउने,
- ☞ पालिकालाई प्राप्त हुने सम्पूर्ण साधन, स्रोत अवसर र क्षमताको उच्चतम परिचालन गरि दिगो आर्थिक विकासको गतिलाई निरन्तरता दिदै श्रोतको समन्यायिक वितरण प्रणाली विकास गर्ने,

- ☞ सामाजिक आर्थिक र भौतिक पूर्वाधारको विकास मार्फत उत्थानशील समुन्नत स्वाधीन समृद्ध एवम् समाजवाद उन्मुख अर्थतन्त्र निर्माण गर्दै जाने।

प्राथमिकताहरू

- नागरिकका लागी गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवा, कृषि तथा पशुपंक्षी, स्थानिय स्तरमा नै काम र रोजगारीको अवसर, खाद्य सुरक्षा, सुरक्षित आवास र सामाजिक सुरक्षाको संरक्षण गर्ने,
- कोभिड संक्रमण लगाएत सबै प्रकारको स्वास्थ्य जोखिमलाई न्यूनिकरण गर्न स्थानीय स्तरमा रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरूको क्षमता तथा गुणस्तरको दायरा विस्तार गर्ने, स्वास्थ्य पूर्वाधार निर्माण गर्ने र जनशक्तिको विकास गर्ने,
- यस पालिकालाई प्राप्त हुने सबै प्रकारको स्रोतसाधनलाई नेपाल सरकार, प्रदेश सरकारको नीति तथा स्थानीय सरकारको आवश्यकता अनुरूप समाजको कमजोर वर्गको हितलाई ध्यानमा राखी समतामुलक ढंगबाट बजेट मार्फत वितरण प्रणालीको विकास गर्ने,
- उत्थानशिलता, गुणस्तरीय र जीवनोपयोगी शिक्षा, सूचना प्रविधिको विस्तार, आधारभुत खानेपानी लगाएतका सामाजिक, आर्थिक तथा भौतिक पूर्वाधारको निर्माणलाई सुनिश्चितता गर्ने।

आदरणीय, गाउँसभा सदस्यज्यूहरू,

नेपालको संविधानमा व्यवस्था भएको शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारी, स्वाच्छ वातावरण, सूचना र सामाजिक न्याय जस्ता मौलिक हक एंव राज्यको निर्देशक सिद्धान्त को नीति, आर्थिक नीतिमा उल्लेखित राष्ट्रिय अर्थतन्त्रलाई आत्मनिर्भर, स्वतन्त्र एंव उन्नतिशिल बनाउदै समाजवाद उन्मुख, स्वतन्त्र र समृद्ध अर्थतन्त्र निर्माणको लागि स्थानीय स्तरमै सर्वाङ्गीण विकासको आधारशिला तयार गर्न आवधिक योजना, गुरु योजना र आर्थिक वर्ष २०७४/७५ देखिनै तय गरिएका नीति कार्यक्रम बजेट कार्यन्वयनमा रहेका छन। नीति तथा कार्यक्रम र बजेटको प्रस्तुति मात्रै ठुलो कुरा हुन सक्दैन यसको कार्यन्वयनको सुनिश्चता गर्नुपर्ने हुन्छ विगतमा तयार गरिएको नीति, कार्यक्रम र बजेट कार्यन्वयनको अनुभव र उपलब्ध स्रोत/साधानको यथोचित तालमेल गर्दै आगामी वर्ष २०७८/७९ मा समेत विगतको नीति तथा कार्यक्रमलाई परिष्कृत गर्दै विषय क्षेत्रगत सहितको नीति, कार्यक्रम र बजेट यो गरिमाय सभा समक्ष पेश गर्न चाहन्छु।

१. आर्थिक विकास सम्बन्धि नीति

क. कृषि तथा पशुपन्छी

"मेरै बारी मेरै माटो, मेरो उत्पादन परनिर्भताको साटो"

- ☞ पराम्परागत कृषि प्रणालीलाई आधुनिक कृषि प्रणालीमा रूपान्तरण गर्दै कृषकको उत्पादन मुल्यलाई विचौलिया मुक्त गरि कृषकलाई अधिकतम लाभ दिने नीति लिइनेछ।

- ☞ “स्थानिय सरकारको प्रतिवद्धता, कृषकलाई प्राविधिक सेवाको उपलब्धता” भन्ने सोचलाई कार्यान्वयन गर्न स्थानीय आवश्यकता लाभ तथा अवसरको अधिकतम उपयोगका लागि आधुनिक प्रविधिहरूको उपयोगबाट कृषि तथा पशुपंक्षिको उत्पादन एवं उत्पादकत्व बढाईनेछ।
- ☞ भु-उपयोग नितिको आधारमा जमिनको वर्गिकरण गरिनेछ। कृषियोग्य जमिन बाँझो राख्न नपाउने नीति लिइनेछ।
- ☞ कृषि, पशुपन्छी, मौरी र मत्स्य पालन क्षेत्रको व्यवसायिकरण, आधुनिकिकरण, यान्त्रिकरण र औद्योगिकीकरण गरी गुणस्तरीय उत्पादनमा जोड दिइने छ। सबै वडाहरूमा एकीकृत सामुदायिक नमूना आधुनिक कृषि तथा पशुपन्छी फार्महरू स्थापना गरिनेछ।
- ☞ सहूलियत ऋण तथा अनुदान कर छुट मार्फत प्राकृतिक प्रकोप, रोगव्याधी वा दुर्घटनाबाट कृषि, पशुपन्छी व्यवसायमा हुने क्षतिलाई न्युनिकरण गर्न कृषि पशुपन्छी बीमालाई किसानमुखी बनाई कार्यान्वयनका लागि अभियानका रूपमा अघि बढाईनेछ।
- ☞ लिफ्ट सिंचाई, थोपा सिंचाई, सोलारको माध्यमबाट सिंचाई जस्ता कार्यक्रमबाट सिंचित क्षेत्र विस्तार गरि कृषिको उत्पादकत्व बृद्धि गरिनेछ।
- ☞ पूर्वाधार निर्माण, मल, विउ, प्रविधी, यान्त्रिकरण, उत्पादन, बजारीकरण, पूँजीगत अनुदान, व्याज अनुदान, सहूलियत ऋण प्रवाह जस्ता कार्यक्रमबाट वास्तविक किसानहरू लाभान्वित हुन सक्ने गरी अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ।
- ☞ आवश्यक स्थानमा दुग्ध चिस्यान केन्द्र, पशुस्रोत केन्द्र, नर्सरी लगायतका सेवाहरू विस्तार गरिनेछ।
- ☞ किसानले उत्पादन गरेका उत्पादन बस्तुलाई समुह सहकारी मार्फत खरिद विक्रि गर्न सकिने ब्यवस्था मिलाइनेछ।
- ☞ अर्गानिक कृषि उत्पादनलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। प्राङ्गारिक मल उत्पादन तथा प्राङ्गारिक खेती लाई प्रोत्साहत गरिनेछ।
- ☞ कृषि शिक्षा हासिल गरेका विधार्थीलाई ब्यवसायिक खेति गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ। शिक्षित बेरोजगार युवाहरूलाई कृषि पेशामा आकर्षित गर्न कृषि व्यवसाय स्थापना तथा सञ्चालन तालिमको व्यवस्था गरिनेछ।
- ☞ कृषकको चाहाना, भौगोलिक बनौट र माटोको प्रकृति अनुसार उपयुक्त कृषि बाली र वस्तुको पहिचान गरी विशेष पकेट, ब्लक जस्ता कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।
- ☞ कृषि तथा पशुपंक्षी प्रदर्शनी कार्यक्रम संचालन गरि प्रत्येक वर्ष उत्कृष्ट कृषक छनौट गरि पुरस्कृत गरिनेछ।
- ☞ गुणस्तरीय पशु आहाराको उपलब्धता बढाउन चरण विकास, डाले घाँस, भुईँ घाँस उत्पादन, वीउ वृद्धि, दाना, घाँस समिश्रण, मिनरल ब्लक उत्पादन र प्रयोगका साथै कृषिजन्य पदार्थहरूको सदुपयोगलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।

- ☞ सबै वडाहरूमा घुम्ती शिविर मार्फत माटो परीक्षण र माटोको गुणस्तर परीक्षण गर्ने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिईनेछ। माटो परीक्षणबाट प्राप्त नतिजाको आधारमा "एक वडा एक विशेष कृषि पकेट क्षेत्र" घोषणा गरिनेछ। विषादीजन्य पदार्थको प्रयोगलाई निरुत्साहित गरिनेछ।
- ☞ पशुपालन तथा दुग्ध विकासका लागि पशु खरिदको ऋण उपलब्ध गराउन गाउँपालिका जिम्मा जमानी बस्ने तथा सहूलियत ऋण उपलब्ध गराउने निति लिइनेछ।

ख. सिंचाई

- ☞ गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका खेतियोग्य र अन्य जमिनहरूमा सम्भाव्यताका आधारमा सानो सिंचाई, कुलो, लिफ्टिङ, थोपा सिंचाई, सिंचाई पोखरी, प्लाष्टिक पोखरी आदिको निर्माण तथा मर्मत गरी सिंचाई सुविधा प्रवाह गरिनेछ।
- ☞ भटौली खोलाको शिर चोप्राङ्ग खोलामा बांध निर्माण गरी सुख्खा क्षेत्र खाँडादेवी पकरवास सिंचाई योजनालाई डि.पि.आर. गर्न विउ पूजिको व्यवस्था गरिनेछ।
- ☞ सुख्खा क्षेत्र मध्ये आवश्यक क्षेत्र पहिचान गरी आकाशेपानी भण्डारण मार्फत सिंचाई सुविधा प्रभाव गरिनेछ। सिमसार क्षेत्रबाट खेर जाने पानी संकलन गरी सिंचाई सेवा प्रभाव गरिनेछ भने सुख्खा जडगलको विचमा खाडल निर्माण गरिनेछ।

ग. उद्योग, वाणिज्य र आपूर्ति

- ☞ गाँउ घरमै रोजगार ,गरिबी निवारणको आधार कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ। जस अन्तर्गत वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका स्थानिय युवा,कोभिड १९ बाट सडकमित न्यूनआय भएका एवम् सुकुम्बासी परिवारलाई यस कार्यक्रमबाट उद्यम सन्चालनमा विशेष सुबिधा उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइनेछ।
- ☞ जुस, डेरी, चिया, हस्तकला, ढाका लगायत स्थानिय कच्चापदार्थमा आधारित उद्योगको प्रवर्द्धन र पूर्वाधार निर्माणमा सहयोग र सहजीकरण गरिनेछ। घरेलु उद्योगको लागि प्रोत्साहन मुलक कार्यक्रमको प्रवन्ध गरिनेछ।
- ☞ महिला उद्यमशीलता विकास गर्न महिला उद्यमी औद्योगिक क्षेत्र तथा औद्योगिक ग्राम स्थापना गरिनेछ।
- ☞ उद्योगलाई कृषि, पर्यटन, शिक्षा, स्वास्थ्य तथा अन्य उद्यमशील क्षेत्रसँग आबद्ध हुनेगरी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। परम्परागत व्यवसाय र सीपलाई संरक्षण गरिनेछ।
- ☞ गाउँपालिकामा उपयुक्त स्थान छनौट गरी संघीय सरकार र प्रदेश सरकारको ऐन कानून बमोजिम यस गाउँपालिकामा औद्योगिक ग्राम स्थापना गरिनेछ। हरेक वडाहरूमा कम्तीमा एक आधुनिक औद्योगिक क्षेत्र स्थापना गर्ने नीति अनुरूप सबै वडाहरूमा औद्योगिक क्षेत्र स्थापना गरिनेछ।

- ☞ खाँडादेवी गाउँपालिका अन्तर्गतका सम्भावित मठमन्दिर, गुम्बा, गुफा आदिको गुरुयोजना तयार गरि व्यवस्थित विकास अघि बढाइनेछ । गुरुयोजना अनुसार वस्ती तथा जग्गाको विकास, संरक्षण र व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- ☞ स्थानिय सिप सामाग्रीको प्रयोग गरि स्थानिय स्तरमै सेनिटरी प्याड उत्पादनमा अभिपेरित गर्न विगतमा तालिम प्राप्त गरेका सहभागीलाई लक्षित गरि सेनिटरी प्याड लघुउद्यम स्थापनामा सहयोग गर्न मेसिनरी औजार सहित अनुदान उपलब्ध गराईनेछ । उक्त उद्यमबाट उत्पादन हुने सेनिटरी प्याड पालिकाले खरिद गरि पालिका क्षेत्रभित्रका विपन्न परिवार समुहका महिलालाई निःशुल्क वितरण गर्ने ब्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ☞ स्थानिय स्रोत/साधन परिचालन हुने दश लाख भन्दा मुनिका लागत अनुमान भएका स-सना आयोजना मार्फत स्थानियस्तरमै रोजगारी सिर्जना गरि क्रमशः गरिवी न्युनिकरण गर्ने ध्येयका साथ अध्यक्ष रोजगार कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

घ. पर्यटन

- ☞ गाउँपालिका भित्रका विभिन्न धार्मिक, संस्कृतिक, मठ मन्दिर, गुम्बा, गुफा, ऐतिहासिक स्थल, सास्कृतिक सम्पदाहरुको पहिचान, संरक्षण, प्रवर्धनका लागि एकीकृत धार्मिक पर्यटनको विकास गर्न सम्भाव्यता अध्ययन तथा पर्यटकीय एकीकृत गुरुयोजना तयार गरिनेछ ।
- ☞ "खाँडादेवीको अभियान, पर्यटकको गन्तव्य स्थान" अभियान संचालन गरि गाउँपालिकालाई आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकको गन्तव्य स्थल बनाउन आवश्यक प्रवन्ध मिलाईनेछ । गाउँपालिकामा भित्रने बाह्य पर्यटकको लागत लिई धेरै पर्यटक भित्राउने ब्यवसायी र कम्पनीलाई पुरस्कृत गरिनेछ ।
- ☞ थामी, माझी, तामाड, नेवार, क्षेत्री, बाहुन, मगर र धोवी आदि जातिको भाषा, धर्म, भेषभूषा, चाड पर्व, जनजीवन झल्कने संग्रहालय निर्माण गरि पर्यटक आकर्षित गरिनेछ । यसबाट निश्चित शुल्क लिने ब्यवस्था समेत मिलाइनेछ ।
- ☞ सुनकोशी र तामाकोशी नदी क्षेत्रमा जलयात्राको संभाव्यता अध्ययन गरी जल यात्रा पर्यटनको विकास गर्ने तथा विभिन्न खेलकूदको आयोजना गरी खेल पर्यटनलाई आकर्षित गरिनेछ ।
- ☞ पर्यटन विकासमा निजी, गैर सरकारी, सहकारी क्षेत्रको लगानी आकर्षित गर्न लागत सहभागितालाई प्रोत्साहन गरिनेछ । सम्भावित क्षेत्रमा पिकनिक स्पार्ट, पार्क तथा होमस्टे संचालन जस्ता कार्य गर्न आवश्यक प्रकृया अगाडि बढाइनेछ ।
- ☞ साङ्गूर सम्तेलिङ गुम्बा, सुलिथुम्का भ्युटावर, विश्व मित्र गुम्बा, थुक्तेत रिपीलीङ गुम्बा, पेमा छोरलिङ गुम्बा खाँडादेवी मन्दिर, अगलेश्वर मन्दिर, नवदेश्वर, सिद्धदेवी मन्दिर, रुद्रेश्वर मन्दिर, माकालथान, सिर्तु घ्याङ गुम्बा, उर्गेन सामलिङ गुम्बा, मदन भण्डारी पार्क, पालिका नजिकैको शान्ति पार्क र पृत्री पार्क सम्बन्धित आवश्यक योजना निर्माण गरि कार्यन्वयन गरिनेछ ।

ड. सहकारी

- ☞ विगतमा दर्ता भई हाल बन्द रहेका सहकारीहरूको चल अचल सम्पतिको अभिलेख राख्ने, नवीकरण गर्ने, मर्ज गर्ने साथै हरेक वडामा एक सहकारी संस्था स्थापना तथा सञ्चालनमा जोड दिने नीति लिइनेछ ।
- ☞ कानून बमोजिम कृषि, वचत तथा ऋण, बहुउद्देश्यीय, पर्यटन र अन्य सहकारी संस्था दर्ता गर्ने प्रकृया अघि बढाइनेछ साथै सहकारीको माध्यमबाट गरिबी न्यूनिकरण गरिनेछ ।
- ☞ सहकारी मार्फत सानो पूँजी संकलन गरी उत्पादनमा जोड दिइनेछ । महिला तथा कृषि सहकारी संस्थालाई अनुदान दिने नितिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- ☞ वचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरू एकीकृत गरी तीनको अनुगमन, नियमन र सुपरीवेक्षण गरिनेछ साथैसहकारी ऐनलाई समयानुकूल परिमार्जन गरिनेछ ।
- ☞ महिला सहकारी तथा अन्य व्यापार व्यवसाय गर्नेलाई उपभोक्ता मार्फत सुपथ मूल्य पसल तथा पैचो पसल खोल्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- ☞ ९ वटै वडामा यथासम्भव कम्तिमा दुई कोठे महिला सहकारी भवनको लागत अनुमान तयार गरी निर्माण कार्य अघि बढाइनेछ ।
- ☞ सहकारीको अभिमूखिकरण तथा क्षमता विकास तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
- ☞ राम्रो काम गर्ने सहकारीलाई प्रोत्साहन, निष्कृय रहेकालाई सकृय बनाउन सहयोग र अत्यन्तै निष्कृय सहकारीलाई आवश्यक पकृयाका आधारमा खारेज गर्ने निति लिइनेछ ।

च. खानी तथा खनिज

- ☞ वातावरण प्रतिकूल असर नपर्ने गरि प्रचलित कानून बमोजिम गाउँपालिका भित्र रहेका खोलानालाबाट ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा उत्खन्न गरि विक्रि वितरण गर्न बनाइएको नीतिगत प्रबन्ध समय अनुसार समायोजन गर्दै लगिनेछ ।
- ☞ पालिकाभित्र रहेका सम्भावित खानीहरूको अध्ययन अनुसन्धान गरि पहिचान गर्ने निति अवलम्बन गरिनेछ ।

२.सामाजिक विकास सम्बन्धि नीति:-

क.शिक्षा

"बालबालिका विद्यालय पठाऔं, निरक्षरता घटाऔं"

- ☞ सबै पालिकाबासीलाई देशभक्त, सभ्य, सुसंस्कृत, योग्य, प्रतिस्पर्धि, उद्यमशील, सीपयुक्त, आत्माविश्वासी र भविष्य प्रति आस्थावान बनाउने शिक्षा नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ☞ सबै विद्यालयमा गुणस्तरीय इन्टरनेट सेवा विस्तार गरि सूचना प्रविधिको पहुँच संगै प्रविधिमा आधारित शिक्षा उपलब्ध गराइनेछ । सार्वजनिक विद्यालयलाई गुणस्तरीय शिक्षा केन्द्र बनाइनेछ ।

- ☞ विधार्थी संख्या, सिकाई उपलब्धी, विषयगत आधार र भौगोलिक दुरीका आधारमा शिक्षक दरवन्दी मिलान, सरुवा, विद्यालय मर्ज तथा विद्यालय कर्मचारीको व्यवस्थापन गरिनेछ।
- ☞ आर्थिक रूपमा विपन्न जेहेन्दार, अपाङ्ग, दलित, टुहुरा बालबालिकालाई छात्रावृत्ति कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ। साथै उच्च शिक्षा निःशुल्क दिइनेछ।
- ☞ हामीले पालिकाक्षेत्र भित्रका स्थानीय विषयवस्तुलाई समेटेर स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरेका छौं। पाठ्यक्रमको आधारमा पाठ्यपुस्तक लेखन कार्य गरि यसको प्रभावकारी कार्यन्वयन गरिनेछ।
- ☞ गाउँ शिक्षा योजनालाई प्रभावकारी कार्यन्वयन गरिनेछ। शिक्षामा जनप्रतिनिधि, शिक्षक महासंघ, अभिभावक, विद्यार्थी, शिक्षाविद, संस्थागत विद्यालयको सहभागिता र सरोकार पक्षको संलग्नतामा गुणस्तर सुधारको प्रयास गरिनेछ।
- ☞ मर्ज भएका र संचालित सामुदायिक विद्यालयको भवन जग्गा जमिन तथा जिन्सी सामग्रीहरूको संरक्षण, व्यवस्थापन र प्रयोगका सम्बन्धमा आवश्यक निति निर्माण गरिनेछ।
- ☞ “खाँडादेवी शैक्षिक सुधार कोष” मार्फत प्राज्ञिक उन्वयनको लागि रकम उपलब्ध गराउने गरि कार्यक्रम निर्धारण गरिनेछ। एक विद्यालय एक खेलकुद शिक्षक तोकि प्रशिक्षणको लागि प्रशिक्षकको व्यवस्था गरिनेछ।
- ☞ थामी, हायु, धोवी, मगर, योगी, गिरी, राई र माझी जातिका बालबालिकालाई शैक्षिक प्रोत्साहन भत्ता उपलब्ध गराइनेछ।
- ☞ प्राविधिक शिक्षा हासिल गरेका विद्यार्थीलाई रोजगारीका लागि गाउँपालिकाले पहल गर्नेछ।
- ☞ विद्यार्थीको प्रतिभा पहिचान गरी अतिरिक्त क्रियाकलापको विभिन्न शिर्षकमा पालिकास्तरिय प्रतिस्पर्धा गराई पुरस्कृत गर्ने निति अवलम्बन गरिनेछ।
- ☞ दृष्टिविहिन, सुस्तश्रणन, सुस्तमनस्थिती लगायत अपाङ्ग भएका बच्चालाई विशेष शिक्षा दिइने विद्यालय स्थापना र संचालन गरिने नीति लिइनेछ।
- ☞ संस्थागत विद्यालयहरूको मापदण्ड तोकि व्यवस्थापन गर्ने नीति लिइनेछ।
- ☞ विद्यालयमा डिजिटल हाजिरीको व्यवस्था मिलाइनेछ। होमवर्क डायरी र विद्यार्थीहरूको लक बुक राखे अनिवार्य व्यवस्था गरि कार्यन्वयन गरिनेछ।
- ☞ ३ र ५ को स्रोत केन्द्रस्तरिय, कक्षा ८ को पालिकास्तरिय परीक्षा, SEE र माघामिक तह तथा अन्य तहको परिक्षालाई व्यवस्थित, मर्यादित र निष्पक्ष बनाउन मापदण्ड तयार गरिनेछ।
- ☞ वडा अन्तर्गत अगुवा विद्यालयलाई समन्वय, अनुगमन, सहकार्य, सुपरीवेक्षण र अभिलेख व्यवस्थापनको लागि जिम्मेवार बनाइनेछ। यसको लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था मिलाइएको छ, साथै बालशिक्षकहरूलाई मन्टेश्वरी तालिम प्रदान गरी आधारभुत तहको सवल आधार तयार गरिनेछ।
- ☞ शिक्षालाई प्रविधिमैत्री, बालमैत्री, वातावरण मैत्री तथा अपाङ्ग मैत्री बनाइनेछ। विद्यालयको सम्पूर्ण पक्षको जानकारी दिने गरी स्कुल प्रोफाइल तयार गरिनेछ। अभिलेख व्यवस्थापनलाई चुस्त बनाईनेछ। प्रत्येक बालमैत्री वडा र पालिका घोषणा गर्न आवश्यक कार्य गरिनेछ।

- ☞ उत्कृष्ट विद्यालय, विद्यार्थी, शिक्षक, अभिभावक र शिक्षासेवीलाई पुरस्कृत गर्ने परम्परालाई निरन्तरता दिइएको छ ।
- ☞ शिक्षक, कर्मचारी, संचालक समितिको क्षमता विकास तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
- ☞ विद्यालय तहको कृषि प्राविधिकको विकास गरी TSEE कार्यक्रम प्रवर्धन गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था मिलाइएको छ ।
- ☞ तालिम, नवीन प्रविधि, प्रयोग र गुणस्तर मापदण्डलाई निरन्तरता दिइएको छ ।
- ☞ वास्तविक तथा यथार्थपरक विद्यालय सुधार योजना निर्माण गरि पालिकाको सबै विद्यालयमा लागू गरिनेछ ।
- ☞ विद्यालयमा दक्ष, अनुभवी, वरिष्ठतम शिक्षकलाई प्रधानध्यापक ब्यवस्थापनको लागि शिक्षा ऐन नियामावली अनुसार कार्यसम्पादन करार सम्झौता गरि क्रमशः नेतृत्व ब्यवस्थापन गरिनेछ ।
- ☞ शिक्षक छनौट प्रकृत्यालाई ब्यवस्थापन वैज्ञानिक र पारदर्शी बनाइनेछ ।
- ☞ वातावरणीय अनुकुलताको लागि एक विद्यालय एक बगैचा निति लिइनेछ साथै एक विद्यालय एक उद्यम संचालन गरिनेछ ।
- ☞ सामुदायिक सिकाई केन्द्रलाई आवश्यक कार्यविधि बनाई ब्यवस्थित गरिइनेछ ।
- ☞ एक विद्यालय एक नर्स कार्यक्रमलाई विस्तार गरिनेछ ।
- ☞ विद्यार्थीको उपलब्धीलाई मुख्य आधार बनाएर शिक्षक तथा विद्यालयको मुल्याङ्कन गरिनेछ । शिक्षकको सेवा, सर्त, सुविधा र सुरक्षाको लागि आवश्यक निति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ☞ कृषि, स्वास्थ्य, पत्रकार, प्राविधिक शिक्षा आदी अध्ययनको लागि विशेष अनुदानको ब्यवस्था गरिनेछ ।

ख.स्वास्थ्य तथा सरसफाई

- ☞ कोभिड-१९ र अन्य माहामारीजन्य प्रकोपलाई नियन्त्रण र रोकथामको लागि क्वारेन्टाइन, आइसोलेसन र औषधीजन्य सामग्रीहरूको ब्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ☞ कोभिड-१९ रोकथाम नियन्त्रणमा खटिएका जनशक्तिको लागि कार्यविधि बनाई प्रोत्साहन तथा जोखिम भत्ताको ब्यवस्था गरिनेछ ।
- ☞ गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्नको लागि भौतिक पुर्वाधार तथा आवश्यक औजार उपकरण र रेफरल फण्डको ब्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ☞ स्वास्थ्यकेन्द्रमा सुरक्षित प्रसुति सेवा अभिवृद्धि गर्भवतीलाई पौष्टिक आहारा प्रदान तथा स्वास्थ्य संस्थामा प्रसुतिहुनेलाई निशुल्क एम्बुलेन्स तथा थप यातायात खर्च प्रदान गरिने कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- ☞ मा.स्वा.सो.से.हरूलाई जिम्मेवारी प्रति उत्साहित गराउन मासिक बैठक बापत प्रति महिना एक हजार यातायात खर्च कायम गरि आवश्यक बजेट ब्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ☞ हरेक नागरिकलाई गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवाको पहुँच स्थापित गर्न संविधानले दिएको हक अनुसार सेवा उपलब्ध गराउने नितिगत ब्यवस्था गरिनेछ ।

- ☞ गाउँपालिका भित्र रहेका सबै स्वास्थ्य चौकीबाट तोकिए बमोजिमको निशुल्क स्वास्थ्य सेवाहरु प्रदान गर्ने दिर्घकालिन निति लिइनेछ।
- ☞ स्वास्थ्य विमा कार्यक्रमलाई थप प्रचार प्रचार गर्ने तथा जोखिममा रहेको विपन्न परिवारलाई प्रिमियम बापतको रकम गाउँपालिकाबाट अनुदान स्वरूप उपलब्ध गराइनेछ।
- ☞ स्वास्थ्य सेवालाई थप विस्तृतिकरण गर्दै आयुर्वेदिक प्राकृतिक चिकित्सा, योग तथा ध्यानको माध्यमबाट मानिसलाई दिर्घजिवनको लागि प्रेरित गरिनेछ।
- ☞ सर्वव्यापी पहुँचको अवधारणा अनुरूप पर्वधानत्मक, प्रतिकारात्मक, उपचारत्मक, पुनःस्थापनात्मक तथा कुशल प्रशासन सेवालाई एकिकृत गरि आधारभुत सेवा उपलब्ध गराइनेछ।
- ☞ समुदायमा सहज तरिकाले स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्नको लागि भौगोलिक विकटता भएका स्थानहरुमा चार वटा स्वास्थ्य इकाई र एक वटा आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्र स्थापना भई संचालन भएकोमा सो सेवालाई थप विस्तार गरिनेछ साथै संचालित स्वास्थ्यचौकीलाई प्राथमिक स्वास्थ्यचौकीमा रूपान्तरण गर्न आवश्यक पहल कदमी गरिनेछ।
- ☞ Ultra Sound, कायो मेशिन र माईक्रोस्कोपको प्रयोग गरी टि.वी., पाठेघर क्यान्सर, मुटु लगायतका रोगको पहिचान गाउँवस्तिमा गई परीक्षण गरिनेछ।
- ☞ स्वास्थ्य सम्बन्धी सूचनाहरु बारे जानकारी हासिल गर्न स्वास्थ्य सभेकार्य सञ्चालन गरिनेछ।
- ☞ आकस्मिक स्वास्थ्य सेवालाई प्रभावकारी बनाउन निकट भविष्यमा पालिकामा Stand By रहने गरी एक एम्बुलेन्सको व्यवस्था गरिएको छ। आगामी वर्ष (ख) वर्गको एम्बुलेन्स सेवा, शववाहन सेवा विस्तार गरिनेछ।
- ☞ आधारभूत स्वास्थ्य सेवालाई सर्वसुलभ र गुणस्तरीय बनाउन, स्वास्थ्य चौकी/सामुदायिक स्वास्थ्य इकाईमा औषधी, उपकरण र जनशक्तिको प्रभावकारी व्यवस्था मिलाइनेछ।
- ☞ खाँडादेवीमा निर्माण हुने अस्पतालको निर्माण कार्यलाई गति प्रदान गरिनेछ।
- ☞ स्वास्थ्य विमा अनिवार्य गरी निकट भविष्यमा स्थापना हुने खाँडादेवी अस्पतालबाट विरामीहरुलाई आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने व्यवस्थाको प्रारम्भ गरिनेछ।
- ☞ सशर्त अनुदानबाट स्वास्थ्य क्षेत्रका कार्यक्रमहरु कार्यतालिका बनाई कार्यन्वयन गरिनेछ।
- ☞ वडास्तरीय स्वास्थ्य चौकी र केन्द्रलाई स्तरोन्नती गर्दै लगिनेछ। त्यसका औषधी, उपकरण र स्वास्थ्य जनशक्तिको व्यवस्था गरिनेछ।
- ☞ गाउँपालिकाको हरेक वडामा स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरिनेछ।
- ☞ “स्वस्थ जीवन सुखी जीवन” धारणा साकार पार्न ध्यान तथा योग शिविर संचालन गरिनेछ।
- ☞ सार्वजनिक स्थलमा धुम्रपान र मदिरा सेवन गर्नेलाई दण्डित गरिनेछ।
- ☞ “मदिरा र सूतिजन्य पदार्थ मुक्तक्षेत्र” कायम गर्न अभियान संचालन गरिनेछ। यी पदार्थको विक्री वितरणलाई निश्चितस्थान, उमेर समुह आदि तोक्यो व्यवस्थित तुल्याइनेछ।

- ☞ गाउँपालिकाको लागि आवश्यक स्वास्थ्य जनशक्ति डाक्टर, रेडियोलोजिष्ट, स्वास्थ्य प्राविधिकहरूको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ☞ “पालिका तथा वडास्तरीय सरसफाई अभियान” संचालन गरि सफा, सुन्दर र सभ्य खाँडादेवीको पहिचान दिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ☞ बजार क्षेत्र, चोक तथा सार्वजनिक स्थलहरूमा महिला, पुरुष तथा अपाङ्गमैत्री शौचालय निर्माण गरिनेछ ।
- ☞ “पूर्ण खोप, खुला दिशा मुक्त क्षेत्र” र “पूर्णसरसफाई” सम्बन्धि कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछन् ।
- ☞ प्राथमिक आँखा उपचार केन्द्र स्थापना गरिनेछ ।
- ☞ सर्ने तथा नसर्ने रोग रोकथामको लागि सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- ☞ युवा तथा किशोरकिशोरीहरूको यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- ☞ भिरपानी र राकाथुम स्वास्थ्य चौकीमा फार्मोसी लाई व्यवस्थित गरि ल्याव सेवालाई विस्तार गरिने तथा पिंखुरी स्वास्थ्य चौकीमा वर्थिड सेन्टरको स्थापना गरिनेछ । साथै अन्य वडामा पनि यो नीति लागू गर्न सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
- ☞ लागूपदार्थ रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि जनचेतनामूलक कार्यक्रम गरिनेछ ।
- ☞ एक विद्यालय एक नर्स तथा अन्य स्वास्थ्यकर्मी मार्फत विद्यालयमा स्वास्थ्य शिक्षाको माध्यमद्वारा विद्यार्थीको स्वास्थ्य प्रवर्धन कार्यक्रमलाई बढवा दिइनेछ ।
- ☞ मुटु, क्यान्सर, मृगौला जस्ता गम्भिर रोगीहरूलाई पालिकाले दिदै आएको सहयोगलाई निरन्तरता दिइनेछ साथै ब्लड बैंकको अवधारणालाई अगाडि बढाइनेछ ।
- ☞ आगामी दिनमा टोल सुधार समितिलाई क्रियाशिल गरि विकास निर्माण एवं सरसफाई सम्बन्धि विभिन्न कार्यमा सकृय गरिनेछ ।

ग. दलित ,महिला, बालबालिका अपाङ्ग तथा जेष्ठ नागरिक तथा सिमान्तकृत समुदाय

- ☞ विपन्न, दलित तथा पछाडी पारिएका महिलाहरूका लागि सीपमूलक तथा उद्यमशीलता कार्यक्रम सञ्चालन गरी व्यवसाय स्थापनाको लागि प्रति समुह रु. ५ हजारको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ☞ महिला हिंसा न्यनिकरणका तथा क्षमता विकास सम्बन्धि तालिम/अभियानहरू सञ्चालन गरिनेछ । महिला हिंसा निवारण कोष लाई आवश्यक बजेट व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- ☞ दलित, महिला, बालबालिका, किशोरकिशोरी माथि हुने यौनजन्य हिंसा, दुर्व्यवहार का साथै एसिड आक्रमण र बलात्कार, वोक्स आदि जस्ता कार्य गर्ने उपर गाउँपालिका कठोर रूपमा प्रस्तुत हुनेछ ।
- ☞ जेष्ठ नागरिक परिचयपत्र, अपाङ्ग परिचयपत्र वितरण गरी निजहरूले पाउने सेवा सुविधाको प्रवर्धन गरिनेछ ।
- ☞ हरेक वडामा अपाङ्ग, एकल महिलाको लागि विशेष अनुदानमा व्यवसाय, जेष्ठ नागरिकको सम्मान गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

- ☞ उपभोक्ता समिति मार्फत गरिने विकास निर्माण कार्यमा जेष्ठ नागरिकलाई अनिवार्य रूपमा सल्लाहकारको रूपमा राख्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।
- ☞ जेष्ठ नागरिक मिलन केन्द्र सञ्चालन गरिनेछ साथै ८० वर्ष माथिका जेष्ठ नागरिकलाई सम्मान गरिनेछ।
- ☞ अपाङ्गता माथि दुर्व्यवहार गर्ने उपर दण्डित गरिनेछ साथै विद्यालय कार्यालय तथा अन्य निकायमा अपाङ्ग मैत्री पूर्वाधार निर्माणलाई अनिवार्य बनाइनेछ।
- ☞ सामाजिक सुरक्षा भत्ता बैंक मार्फत समयमा नै प्रदान गर्ने परिपाटी अवलम्बन गरिनेछ। सामाजिक सुरक्षा भत्ता दुरुपयोग गर्ने उपर गाउँपालिका कठोर बन्नेछ।
- ☞ वेसहारा, अशक्त, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको खोजी गरी अभिभावकको जिम्मा लगाइनेछ। वेवारिसे मानिस तथा मानसिक सन्तुलन गुमाएको व्यक्तिको लगत संकलन गरी अभिलेख राखिनेछ। त्यस्ता व्यक्तिहरुको शारीरिक, मानसिक उपचार तथा स्वास्थ्य जाँच र औषधिको निःशुल्क व्यवस्थाका लागि गाउँपालिकाले कोष स्थापना गरिनेछ।
- ☞ मानव वेचबिखन विरुद्धको पालिकास्तरीय समिति गठन तथा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। बाल विवाह, बहुविवाह र तेस्रो लिङ्ग, वोक्सिजस्ता सामाजिक कुरिती सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्य गरिने छ।
- ☞ बाल अधिकार सम्बन्धि राष्ट्रिय नीति तथा अन्तराष्ट्रिय सन्धि सम्झौताको पालनामा विशेष ध्यान पुऱ्याइनेछ।
- ☞ दलित, महिला, आदिवासी, जनजाति र विपन्न वर्गको सशक्तिकरणका लागि लोकसेवा तयारी कक्षा तथा अन्य कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
- ☞ सहिद, वेपत्ता परिवार र सशस्त्र युद्धका क्रममा घाइतेहरुलाई लक्षित गरि विशेष कार्यक्रम संचालन गरिनेछ। एकल महिला उद्यमिलाई विशेष अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ।
- ☞ सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण सम्बन्धि नीति तथा कार्यक्रम अन्तर्गत बालबालिका पुर्नस्थापना केन्द्र, जेष्ठ नागरिक आश्रय केन्द्र, अशक्त स्याहार केन्द्रहरुको स्थापना गरि संचालन गरिनेछ।
- ☞ दलित तथा आर्थिक रूपमा विपन्न परिवारको विद्यार्थीहरुलाई प्राविधिक धारको (कृषि, पशु, बन, स्वास्थ्य, ईन्जिनियरिङ, सूचना प्रविधि आदी) उच्च शिक्षा अध्ययनको लागी विषेश छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरिनेछ।

घ.सामाजिक सुरक्षा तथा ब्यक्तिगत घटना दर्ता

“गुणस्तरीय शिक्षा र स्वास्थ्य, दक्ष, सक्षम, सिर्जनशालि, प्रतिस्पर्धी जनशक्ति, सुसंस्कृत एवं समतामूलक समाज निर्माण जस्ता कार्यक्रम नीति तथा कार्यक्रम समावेश गरिएको छ।”

- ☞ व्यक्तिगत घटना दर्ता पूर्णरूपमा अनलाइन प्रणाली मार्फत गरिनेछ।
- ☞ सामाजिक सुरक्षा तथा व्यक्तिगत घटना दर्तामा नागरिकको सहज पहुँच पुऱ्याउने तथा शतप्रतिशत घटना दर्ता गराउन, सूचना सञ्चार तथा पहुँच अभियान र दर्ता शिविर संचालन गरिनेछ। (कर्मचारी माग गरिने छ।)
- ☞ सामाजिक सुरक्षा भत्ता बैंकिङ प्रणाली मार्फत वितरण गर्न सुरु गरिनेछ।

- ☞ सवै वडामा सामाजिक सुरक्षा भत्ता गुनासो समिति गठन गरिनेछ ।
- ☞ अनलाइन प्रणाली मार्फत व्यक्तिगत घटना दर्ता गर्नका लागि वडा कार्यालयहरुमा इन्टरनेट जडानको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ☞ खाँडादेवी गाउँपालिकाले आ.व.२०७८/७९ को लागि कार्यालयमा कार्यरत एम. आई. एस. अपरेटर तथा फिल्ड सहायकका लागि एक चौमासिक बराबरको पारिश्रमिक तलब भत्ता मिलाउने प्रतिवद्धता गरिएको छ ।
- ☞ अनलाइन प्रणाली मार्फत व्यक्तिगत घटना दर्ता गर्नका लागि वडा कार्यालयहरुमा कलर प्रिन्टर खरिदको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ☞ जेष्ठ नागरिक सम्मान तथा निःशुल्क स्वास्थ्य परिक्षण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- ☞ अनलाइन प्रणाली तथा ऐन नियम सम्बन्धित पञ्जिकाधिकारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धि तालिमको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ☞ राष्ट्रिय परिचय पत्र तथा पञ्जिकरण विभाग नेपाल सरकार तथा विश्व बैंक बीच भएको ऋण सम्झौता अनुसार यस गाउँपालिका अन्तरगत संचालित सूचना तथा व्यक्तिगत घटना दर्ता प्रणाली सुदृढिकरण आयोजनाबाट यस गाउँपालिकामा संचालन हुने कार्यक्रमको बजेट उपशीर्षक ३१४०१०११ मा आ.व. २०७८/०७९ को लागि रकम रु. १८ लाख सशर्त अनुदान LMBS प्रणालीमा कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

ड. युवा, रोजगार तथा खेलकूद

- ☞ प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई युवा मैत्री बनाई बेरोजगार युवाहरुलाई उपयुक्त काम प्रदानगरी रोजगार दिलाइनेछ ।
- ☞ वडास्तरीय, पालिका स्तरीय तथा जिल्लास्तरीय खेलकूद आयोजना गरिनेछ साथै अध्यक्ष कप आयोजना गर्ने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- ☞ खाँडादेवी कप खेलकूद प्रतियोगिता आयोजना गरिनेछ, जसका लागि एक खाँडादेवी कप कोष स्थापना गरिनेछ ।
- ☞ अन्तर विद्यालय खेलकूद, नृत्य, गायन जस्ता क्रियाकलापमा प्रतिस्पर्धा गराइनेछ ।
- ☞ प्रतिभावान खेलाडीहरुको पहिचान गरी उचित सम्मान गरिनेछ ।
- ☞ पालिकास्तरीय विकास निर्माणको काममा रोजगारी सिर्जना गरि बेरोजगार ब्यक्तिहरुलाई अवसर प्रदान गरिनेछ ।
- ☞ एक वडा एक खेलमैदान निर्माण गरिनेछ । उपाध्यक्ष रनिडशिल्ड मार्फत एक वडा एक विशेष खेल आयोजना गरि नयाँ खेलाडी पहिचान गर्ने कार्य अगाडि बढाइने छ ।
- ☞ प्रतिभा पहिचान तथा पुरस्कार कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

- ☞ विदेशबाट आएका युवाहरूको सीप तथा अनुभव साटासाट गरि सो सिप तथा अनुभव कसरी पालिकाको हितमा प्रयोग गर्न सकिन्छ भन्ने उद्देश्य अनुरूप हाम्रो एक पालिकास्तरिय युवा संजाल निर्माण गरिनेछ।
- ☞ राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय पदक प्राप्त गर्न सफल खेलाडीहरूलाई प्रोत्साहित गर्न र उनिहरूको सिप यसै पालिकाका खेलाडीहरूमा रूपान्तरण गर्न आवश्यक कार्यक्रम गरिनेछ।
- ☞ अध्यक्ष रोजगार कार्यक्रम मार्फत १५०० जनालाई रोजगार प्रदान गरिनेछ।

३. पूर्वाधार विकास सम्बन्धि निति

क. आवास, भवन तथा शहरीकरण पूर्वाधार

- ☞ गाउँपालिकाबाट प्रत्येक वडाको एक मुख्य सडकको गाउँ यातायात गुरु योजना अन्तर्गत डि.पि.आर. तयार भएका सडकहरूको स्तरोन्नतीको लागि निरन्तरता दिइनेछ।
- ☞ भवन नभएका वडा कार्यालयहरूको भवन निर्माण गरिनेछ साथै यसका लागि केन्द्र, प्रदेश, गाउँपालिकाको समपूरक कोषको उपयोग गरिनेछ।
- ☞ पालिकाको भौतिक पूर्वाधारलाई प्रविधिमैत्री, वालमैत्री, वातावरण मैत्री तथा अपाङ्ग मैत्रीसहित विकास र विस्तार गर्दै लगिनेछ साथै प्रविधिमैत्री, वालमैत्री, वातावरण मैत्री तथा अपाङ्ग मैत्री पालिका घोषणा गरिनेछ।
- ☞ बहुबर्षिय ठेकामार्फत पालिकास्तरिय १५ बेड अस्पताल निर्माण भईरहेको हुँदा निर्माण सम्पन्न गरि गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गरिनेछ।
- ☞ कार्यालय संचालनका लागि स्थायी भवन निर्माणको लागि आवश्यक बजेट व्यवस्थाको लागि संघीय सरकारलाई अनुरोध गरिनेछ।
- ☞ निर्माण सम्पन्न भएका वडा कार्यालय भवनको संरक्षण र सम्वर्धन गर्दै आवश्यक स्तरउन्नती गर्ने र पालिका कार्यालयबाट वडा कार्यालय सम्मको पहुँच स्थापित गर्ने सडकलाई क्रमशः कालोपत्रे गर्न आवश्यक प्रबन्ध मिलाइनेछ।
- ☞ विकास निर्माण कार्यमा हेभिकोटेट मेशीन औजारहरू प्रयोग गरिने छैन जिविकोपार्जन अन्तर्गत रोजगारी श्रृर्जना गरिनेछ।
- ☞ स्वास्थ्य, कृषि तथा अन्य सार्वजनिक कार्यालयहरूको मर्मत सुधार गरिनेछ।
- ☞ गाउँपालिकाको स्थायी भवन निर्माण गर्न केहि जग्गा प्राप्त भएको, प्रयास जग्गाको सुनिश्चता संगै निर्माण कार्य प्रारम्भ गरिनेछ।
- ☞ समय सिमाभित्र उत्कृष्ट कार्य गरि कार्य सम्पन्न गर्ने उपभोक्ता समितिलाई पुरस्कृत गरिनेछ।
- ☞ सुकुमवासीलाई जग्गा धनि प्रमाणपुर्जा, परिचयपत्र वितरण गरिने प्रबन्ध मिलाइनेछ साथै भुमिहिनको लागि आवास निर्माण गर्ने निति लिइनेछ।

ख. खानेपानी

- ☞ खाँडादेवी गाउँपालिकामा २ लाख लिटरको ट्याँङ्की निर्माण सम्पन्न भएकोले व्यवस्थीत रूपमा धारा वितरण गर्नुका साथै संकलित पानी अभावग्रस्त क्षेत्रमा वितरण गरिनेछ।
- ☞ आकाशे पानी संकलन तथा रिजर्भ ट्याँङ्की निर्माणलाई निरन्तरता दिइनेछ। पिउने पानीको शुद्धता परीक्षण गर्ने कार्यलाई नियमित तुल्याइनेछ।
- ☞ एक घर एक धारा अभियानलाई निरन्तरता दिदै वडा नं. १लाई एक घर एक धारा मैत्री वडा घोषणा गरिनेछ साथै आवश्यक पुर्वाधारमा लगानी क्रमशः अन्य वडा लाई पनि एक घर एक धारा मैत्री वडा घोषणा गरिनेछ
- ☞ पकरवास भीरपानी लिफ्टिङ खानेपानी स्किम नं. १ र स्किम नं. २ को विद्युत महशुल उपभोक्ताले तिर्न नसकि जरिवाना शुल्क भार निरन्तर बढिरहेकाले सो महशुलको व्यवस्था गरिनेछ।
- ☞ पुछीघाट लिफ्टिङ खानेपानी, गोपिखोला-पिपलटार-मौलाडी खानेपानी र गागल खानेपानी योजनालाई निरन्तरतादिई आ.व.२०७८/०७९ सम्ममा सम्पन्न गरिनेछ।

ग.सूचना प्रविधि तथा संचार

- ☞ डिजिटल खाँडादेवी निर्माण गर्न पालिकाले प्रवाह गर्ने हरेक सेवालालाई चुस्त, दुरुस्त, पार्दर्शी तथा प्रविधिमैत्री बनाउन आधुनिक सूचना प्रविधिको प्रयोगमा जोड दिइनेछ।
- ☞ गाउँपालिका भित्रका प्रत्येक वडा कार्यालय, विद्यालय स्वास्थ्य चौकी तथा आसपासका वस्तीहरूमा अप्टिकल फाइबर मार्फत ब्रोडव्याण्ड इन्टरनेट व्यवस्थाको सुनिश्चित गरिनेछ। सार्वजनिक तथा पर्यटकीय स्थानमा फ्रि-वाइफाई जोन संचालन गरिनेछ साथै डिजिटल साक्षरता तथा साइबर सेक्युरेटी सम्बन्धी सीप विकास कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
- ☞ गाउँपालिकाको तथ्याङ्क अध्ययन गर्न डिजिटल डाटा संकलन गरिनेछ। वडा स्तरको धार्मिक, सास्कृतिक, भौगोलिक वृत्तचित्र निर्माण गरी डिजिटल मार्केटिङलाई तीव्रता दिइनेछ। ज्ञान प्रवर्धक तथा जनचेतनामूलक कार्यक्रम निर्माण तथा प्रसारण गर्न आवश्यक प्रबन्ध मिलाइनेछ। सार्वजनिक स्थानहरूमा सि.सि. क्यामरा जडानलाई निरन्तरता दिइनेछ।
- ☞ नागरिकको सूचनाको हकलाई उच्च सम्मान गर्दै पालिका कार्यालय तथा शाखाहरूलाई सूचनामैत्री बनाइनेछ।
- ☞ १०० वाट सम्मको एफ.एम, सामुदायिक रेडियो लगायत स्थानिय तहबाट प्रकाशित प्रसारित आम संचार माध्यमको दर्ता, स्थापना, संचालन र नविकरण स्थानीय तहबाटै गरिने निति लिइनेछ।

घ. विद्युत तथा उर्जा

- ☞ उज्यालो खाँडादेवी कार्यक्रम पूर्णरूपमा कार्यन्वयन भएको हुदा यदि कुनै स्थान विद्युत जडान गर्न बाँकि रहेमा जडान कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।
- ☞ वैकल्पिक उर्जा, सोलारको प्रयोगलाई निरन्तरता गरिनेछ र मुख्य सडक, सडकको चोकमा तथा बजारमा बत्ती जडान गरिनेछ।
- ☞ विद्युतिय दुर्घटनाको बारेमा जनचेतनामुलक कार्य गरिनेछ साथै दुर्घटनामा परेका ब्यक्तिहरुको लागि उचित क्षतिपुर्तिको ब्यवस्था गरिनेछ।

४. वन, वातावरण,फोहोरमैला तथा विपद् ब्यवस्थापन

"स्वाच्छ वातावरण हराभरा बन, प्रदुषणमुक्त खाँडादेवीको अभियान"

क. वन तथा वातावरण ब्यवस्थापन

- ☞ यस गाउँपालिका अन्तर्गत रहेका बाँझो, सुख्खाग्रस्त, नदी किनार र खस्केको जमिनमा वृक्षारोपण गरिनेछ साथै नदी किनारका जोखिमयुक्त स्थानमा तटबन्ध निर्माण गरि वृक्षारोपण समेत गरिनेछ।
- ☞ सामुदायिक, निजि र कबुलियत वनको अभिलेख खडा गरी वन अतिक्रमण हुन नदिन अनुगमन गरिनेछ।
- ☞ जैविक विविधताको अध्ययन अनुसन्धान गराई प्राणी र वनस्पतिहरुको जानकारी हुने गरी अभिलेख खडा गरिनेछ। लोपोन्मुख प्राणी र वनस्पतिहरुको खोजी गरिनेछ।
- ☞ "एक वडा हजार विरुवा" रोप्ने अभियानलाई अनिवार्य गरी कार्यन्वयनमा ल्याइनेछ। दिगो बनको अवधारणालाई अगाडी बढाइनेछ। पालिकाको उपयुक्त स्थान छनौट गरी पार्क तथा उद्यान निर्माण गरिनेछ।
- ☞ बन विनास तथा डडेलो नियन्त्रण सम्बन्धित जनचेतनामुलक कार्यक्रम गरिनेछ। उक्त कार्य गर्ने तथा कार्य गर्न प्रोत्साहन गर्ने लाई कानून बमोजिम कारवाही गरिनेछ।
- ☞ सुख्खा क्षेत्रलाई मध्यनजर गरि सल्ला जस्ता रुखहरुको विस्थापन गरि अन्य विरुवा लगाउन आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिनेछ।

ख. विपद् व्यवस्थापन

- ☞ आगलागी, भूकम्प, बाढीपहिरो, चट्याङ्ग, महामारी जस्ता प्रकृतिक र मानवीय प्रकोपको उद्धार, राहत, पुनः स्थापनाको लागि विपद् व्यवस्थापन कानून निर्माण गरी मौजुदा विपद् व्यवस्थापन कोष परिचालन गरिनेछ।
- ☞ विपद्का लागि आवश्यक सामग्रीहरु व्यवस्था गरिनेछ।
- ☞ आगलागी, भूकम्प, बाढीपहिरो, चट्याङ्ग, महामारी जस्ता प्रकृतिक र मानवीय प्रकोपको उद्धार, राहत जस्ता विपद्को बारेमा जानकारी दिन आवश्यक कार्यक्रम गरिनेछ। साथै पालिकामा एउटा दमकलको ब्यवस्था गर्न आवश्यक प्रकृया अगाडी बढाइनेछ।
- ☞ कोरोनाको कारण मृत्यु भएका परिवारलाई प्रत्येक परिवार रु.१०,०००।- (दश हजार) प्रदान गरिनेछ साथै अन्य विपद्का कारण मृत्यु भएकाका लागि समेत सो रकम उपलब्ध गराइनेछ।
- ☞ जोखिम संवेदनशिल क्षेत्रमा भु-उपयोग योजना तयार गरि कार्यन्वयनमा ल्याइनेछ।

ग. फोहोरमैला व्यवस्थापन

- ☞ फोहोरमैला उत्पादनको स्रोत मै फोहोरमैलालाई बर्गिकरण गर्न आवश्यक कार्यक्रम गरिनेछ।
- ☞ पालिकाभित्रको फोहोरलाई पुन प्रयोग गर्ने गरि वैज्ञानिक ढंगले व्यवस्थापन गरिनेछ।
- ☞ प्लास्टिक मुक्त गाँउपालिका अभियानलाई मूर्त रूप दिन पालिकाक्षेत्र भित्र रंगिन प्लाष्टिक झोलालाई रोक लगाईनेछ साथै प्लाष्टिक झोलाको बैकल्पिक व्यवस्था गरिने निति लिइनेछ।
- ☞ फोहोर व्यवस्थापन गर्न निश्चित स्थानमा डष्टविनको व्यवस्था गरिनेछ। फोहोर व्यवस्थापनको लागि हाट लाग्ने ठाँउ पूर्व रहेकोपौवा खोला आसपास रहेको क्षेत्रलाई डम्पिङ साइड बनाउन सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ।
- ☞ सार्वजनिक स्थल, सडकमा जथाभावी फोहोर फाल्नेलाई कार्वाही गरिनेछ साथै आयोजना निर्माण गर्ने कम्पनी, होटल, पसल आदिले उत्पादन गरेका फोहोरमैला आफैले व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ।

५. राजश्व तथा वित्त व्यवस्थापन

- ☞ पालिकाको आन्तरिक राजश्वलाई बढोत्तरी गर्न विभिन्न करका सम्भाव्य क्षेत्रहरुको पहिचान गरि राजश्वको दायरालाई बृद्धि गर्ने निति लिइनेछ।
- ☞ खर्च गर्ने अख्तियारी र खर्चको कार्यविधि स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४ एवं प्रचलित आर्थिक ऐन नियम बमोजिम गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।
- ☞ योजना तथा कार्यक्रम संचालन गर्दा सामान खरिद गर्दा सार्वजनिक खरिद ऐन, नियमावली तथा आर्थिक कार्यविधि अनुसार गरिन्छ साथै पालिकाको बाँकी पेशकी, बेरुजु फछ्यौट असुल उपर गर्ने कार्यलाई प्रभावकारी रूपमा अगाडी बढाइनेछ।
- ☞ राजश्व संकलनको लक्ष्य र प्रगति निर्धारण गरिनेछ।
- ☞ करदातालाई सम्मान गर्ने परिपाटी वसालिनेछ। कर सहभागिता बढाउन जनचेतना मूलक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
- ☞ पुर्वाधार निर्माण खरिद कार्य तथा आय संकलनका क्षेत्रमा आवहान गरिने बोलपत्रलाई प्रतिस्पर्धा गराउन E-Bidding पद्धति अपनाइनेछ।
- ☞ गिटी, वालुवा, ढुङ्गाको पकेट क्षेत्र निर्धारण गरी समयमै बोलपत्र आवहान गरी आन्तरिक कर संकलन गरिनेछ।
- ☞ कर संकलन कार्य प्रभावकारी बनाउन सूचना प्रविधि मैत्री बनाइनेछ।
- ☞ राजश्व संकलनबाट प्राप्त रकमको केही अंश प्राथमिकता साथ प्रभावित क्षेत्रका वासिन्दाको विकास निर्माणमा खर्च गरिनेछ।
- ☞ पालिकाको मासिक आम्दानी र खर्चको विवरण पालिकाको वेवसाइडमा राखिने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।

- ☞ पालिका अन्तर्गतका सबै वडालाई विद्युतिय सञ्चार संग आवद्ध हुने अवधारणा Paper Less Governance प्रयोगमा ल्याउने निति लिइनेछ ।
- ☞ आवश्यकता र दरवन्दि अनुसारको दक्ष कर्मचारी व्यवस्थापन गर्ने निति लिइने छ ।
- ☞ पालिकामा आएका गुनासो व्यवस्थापनका लागि गुनासो सुन्ने अधिकारी तथा सूचना व्यवस्थापनका लागि सूचना अधिकारीको कार्यलाई अझ व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- ☞ पालिका कार्यालयको भौतिक सम्पतिको उचित व्यवस्थापन गर्दै बढी खर्च लाग्ने असान्दर्भिक सामग्रीहरूको निलाम विक्री गर्ने निति लिइने छ ।
- ☞ राजस्व संकलन, कार्यालय व्यवस्थापन, पूर्वाधार विकास, वेरुजुको अवस्था, कार्यविधि अनुसरण, सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता आदि जस्ता सूचकहरूको आधारमा उत्कृष्ट वडाको छनौट गरी सम्मान र पुरस्कृत गर्ने परिपाटी बसालिनेछ ।
- ☞ वडा समितिको विषयगत कार्य विभाजन गरी सदस्यहरूलाई थप जिम्मेवार बनाइनेछ । सेवा प्रवाह र विकास निर्माणको कार्यको गुणस्तर अनुगमन, समन्वय र सुपरीवेक्षण गर्न तथा उपभोक्ता समितिलाई सहजीकरण गर्ने वडा समितिका सदस्यहरूको मुख्य कर्तव्यलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- ☞ राजस्व प्रशासन सम्बन्धि क्षमता विकास तालिम सञ्चालन गरिनेछसाथै वडा समितिलाई आवश्यकताको आधारमा क्षमता विकास तालिम प्रदान गरिनेछ ।
- ☞ भ्रष्टाचार अनियामिता कार्यलाई कडाईका साथ नियन्त्रण गर्दै पारदर्शिता र जवाफदेही प्रणालीलाई सुदृढ तुलाइनेछ ।

६.सुशासन तथा अन्तर सम्बन्धित क्षेत्र

क.प्रशासन तथा संस्थागत विकास

- ☞ सदाचार संस्कृति निर्माण गर्न पालिका तथा वडाहरूबाट प्रदान गरिने सेवा तथा विकास निर्माणका काममा अनिवार्य रूपामा सार्वजनिक सुनुवाई र सार्वजनिक लेखापरीक्षण गरिनेछ ।
- ☞ आय र व्ययको स्थिति तत्काल जानकारी पाउन सुत्र प्रयोग गर्ने लेखाप्रणालीलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।
- ☞ ५ लाख सम्मका योजनाहरूको सम्झौता, कार्यादिशा, अनुगमन, सिफारिस वडाबाट र सो भन्दा बढी पालिकाबाट गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । सबै प्रकारका योजनाहरूको अनुगमन वडा तथा पालिकाले संयुक्त रूपमा गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ☞ वडा कार्यालयको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्न प्रदान गर्दै आएको चालु खर्चलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- ☞ पालिका भित्र कार्यगर्न आउने गै.स.स.ले अनुमति लिएर मात्र काम कारवाही अगाडि बढाउने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ☞ आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालि तयार गरि कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

- ☞ गै.स.स.हरुको कार्यमा दोहोरोपन आउन नदिन प्रभावकारी र समन्वय र अनुगमन गरिनेछ ।
- ☞ जनप्रतिनिधिहरुलाई प्रदान गरिने पोशाक भत्तालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- ☞ गाँउपालिका केन्द्रमा कार्यरत कर्मचारीहरुलाई उपयुक्त समय मिलाई वर्षमा एक पटक अन्य स्थानीय तह, सरकारी निकायबाट भएका विकास निर्माणको गतिविधि, सार्वजनिक सेवा प्रवाहको अवस्थाको अनुभव हासिल गर्न ७ (सात) दिनको अवलोकन भ्रमण गर्न एक महिना बराबरको पारिश्रमिक चालू खर्चबाट उपलब्ध गराइनेछ ।
- ☞ कानून बमोजिम अन्य व्यवस्था हुने बाहेक यस गाउँपालिका र अन्तर्गत वडाहरुमा कार्यरत करार र अस्थायी कर्मचारीहरुको सेवा अवधि आ.व.०७८/७९ सम्म थप गरिने छ ।
- ☞ कर्मचारी र जनप्रतिनिधिहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्न तालिम तथा अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरी कार्यदक्षता बढाइनेछ । वडा तथा पालिकास्तरिय उत्कृष्ट कर्मचारी पहिचान गरि पुरस्कृत गरिनेछ ।
- ☞ आगामी दिनमा विद्यालय, स्वास्थ्य, सहकारी संस्था तथा अन्य सरकारी निकायहरुको मूल्यांकन गरी उत्कृष्टलाई सम्मान गर्ने परम्परा बसालिनेछ । यसले वडा तथा कार्यालयहरु बीच कार्य सम्पादन गर्न प्रतिस्पर्धा सिर्जना गरी विकासलाई तिब्रता प्रदान गरिने छ ।
- ☞ कर्मचारीको क्षमता विकासको लागि तालिम तथा प्रोत्साहनका लागि पालिकाले आवश्यक रकम उपलब्ध गराउनेछ ।

ख.न्यायिक समिति

- ☞ न्यायीक समितिको संचालन र व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- ☞ न्याय, लैङ्गिक हिंसा र मेलमिलाप सम्बन्धि जनचेतनामूलक कार्यक्रम गरिनेछ । लैङ्गिक हिंसा निवारण कोषको संचालन गरिनेछ ।
- ☞ प्रत्येक विद्यालयहरुमा न्याय सम्बन्धि कार्यक्रम गरिने व्यवस्था ल्याइनेछ ।
- ☞ मेलमिलाप केन्द्रहरु व्यवस्थित गरी कार्य संचालन गरिनेछ साथै मेलमिलाप कर्ताहरुलाई प्रोत्साहन तथा अभिमुखीकरण गरिनेछ । उत्कृष्ट मेलमिलाप कर्तालाई सम्मान गरिनेछ ।
- ☞ न्यायीक समितिको कामको बारेमा वृत्तचित्र निर्माण र प्रदर्शन गरिनेछ ।
- ☞ गरिब, असाहय तथा पछाडि पारिएका ब्यक्तिहरुका लागि निशुल्क कानूनी परामर्श तथा सहयोग उपलब्ध गराइने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- ☞ न्यायिक समितिको निर्णय कार्यन्वयन प्रभावकारी बनाउनको लागि निर्णय नमात्रे पक्षहरुले पाउने सेवा सुविधा कटौति गर्ने निति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ☞ प्रत्येक मेलमिलाप केन्द्र/न्यायिक समितिमा एक विवाद मिलापत्र गराए वापत प्रोत्साहन रकम उपलब्ध गराइनेछ ।

ग.शान्ति सुरक्षा:-

- ☞ पालिकावासीहरूको शान्ति सुरक्षा एवं अमनचैन कायम गर्न आवश्यक निति अवलम्बन गरिनेछ।
- ☞ गाउँप्रहरीको अवधारणलाई अगाडि बढाइनेछ जसले विपद् व्यवस्थापन तथा शान्ति सुरक्षा कायम गर्ने कार्यमा सहयोग पुऱ्याउनेछ।
- ☞ आम नागरिक र व्यावसायीहरूको सुरक्षा चासोलाई ध्यान दिइ सि.सि.टि.भि. जडान गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।

७. योजना, कार्यक्रम तथा उपभोक्ता समिति

- ☞ नीति, योजना, कार्यक्रम, बजेट तर्जुमा गर्दा विषयगत समितिलाई सकृय बनाई समष्टिगत कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ। यसबाट कार्यक्रमको अपनत्वमा वृद्धि गरिदै लगिनेछ।
- ☞ संघ र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त बजेटको विषयगत क्षेत्र बमोजिम सन्तुलित रूपमा प्रथामिकको आधारमा बाँडफाँड गर्ने परिपाटी बसालिनेछ।
- ☞ योजना छनौट गर्दा आवधिक, मध्यकालिन योजनाको प्राथमिकिकरण गरि संघ र प्रदेशको मार्गदर्शन एवं विगतको अनुभव, वडाको माग र नागरिकहरूको अपेक्षालाई मध्यनजर गरिनेछ।
- ☞ १० लाख भन्दा वढीका योजनाहरूको यथासम्भव डि.पि.आर. तयार गरी सोही आधारमा छनौट एवं कार्यन्वयन गरिनेछ।
- ☞ सम्पूरक कोषबाट सञ्चालन हुने कार्यक्रमलाई बहुवर्षिय बजेट विनियोजन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ। यसले केन्द्र र प्रदेशबाट प्राप्त बजेट फिर्ता हुनबाट रोकिनेछ।
- ☞ उपभोक्ता समितिबाट संचालन हुने योजनाको समयतालिका तयार गरी कार्यन्वयन गरिनेछ।
- ☞ योजनाको लागत, इष्टिमेट, सम्झौता र कायदेशि यथासम्भव प्रथम चौमासिक अवधिमा गरिनेछ।
- ☞ उपभोक्ता समितिबाट संचालन हुने योजनामा डोजर, एक्साभेटर, रोलर जस्ता ठूला मेसिनको प्रयोगलाई निरुत्साहित गरिनेछ। यस्ता हेभि ईक्वीपमेन्ट प्रयोग गर्नुपरेमा प्राविधिक सिफारिसको आधारमा गाउँपालिकाले निर्णय गरे बमोजिम गर्नुपर्नेछ।
- ☞ उपभोक्ता समितिको कार्यविधि पूर्ण कार्यन्वयन गरी साधन स्रोतको दुरुपयोग हुनबाट रोक्न प्रभावकारी अनुगमन प्रणाली अवलम्बन गरिनेछ।
- ☞ उपभोक्ताहरूबाट श्रमको योगदान भए नभएको एकिकन गरिनेछ। योजना फछ्र्यौट गर्दा उपभोक्ताहरूको वास्तविक श्रम योगदान नभएका योजनाहरू फछ्र्यौट गरिनेछैन।
- ☞ सडकको लागत इष्टिमेट तयार गर्दा यथासम्भव ढल सहितको इष्टिमेट तयार गरिनेछ।
- ☞ वडाहरूमा संचालित योजनाहरूको समन्वय, सुपरिवेक्षण, अनुगमनमा पूर्णरूपमा वडालाई जिम्मेवार बनाइनेछ।
- ☞ जनता सँग अध्यक्ष कार्यक्रम लाई निरन्तरता दिईनेछ।
- ☞ पूर्वाधार विकासको लागि सम्पूरक कोषमा यथेष्ट बजेट छुट्याइएको छ, साथै मर्मत संभार कोष, विपद व्यवस्थापन कोष, शैक्षिक गुणस्तर कोष तथा विद्यमान अन्य कोषहरूमा समेत बजेट विनियोजन गरिनेछ।

खाँडादेवी गाउँपालिकाका उपाध्यक्ष ज्यू
पालिकाका सबै सदस्य ज्यूहरू,

यस नीति योजना बजेट तथा कार्यक्रमको विस्तृत स्वरूप तयार गरिनेछ। यसलाई परिपूर्ण बनाउन सभाका सदस्यहरूबाट प्रकृयागत रुपमा सहयोग सुझाव प्राप्त हुने नै छ। यो नीति, कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा गर्दा मार्गदर्शन गरी सहयोग गर्नुहुने सर्वसाधारण नागरिक, संघ, प्रदेशको मार्गदर्शन, कार्यपालिकाको निर्णय, विषयगत समितिको पृष्ठपोषण, राष्ट्रसेवक कर्मचारीको मेहनत प्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु। यो नीति, कार्यक्रम तथा बजेट र यस अन्तर्गत तर्जुमा हुने योजना कार्यान्वयनमा सबै पक्षको साथ र सहयोग रहने अपेक्षा गरेको छु ।

२०७८ आषाढ १० गते विहिवार
जय खाँडादेवी